

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 7741-05 ס' נ' עיזבון המנוח י'. ס' ז"ל ואח'
תמ"ש 1160-07
תמ"ש 1161-07
תמ"ש 1162-07
תמ"ש 1163-07
תיק חיצוני:

בפני כב' השופטת רונית גורביץ

תובעת ש'. ס'.
ע"י ב"כ עוה"ד טל איטקין

נגד

נתבעים 1. עיזבון המנוח י'. ס' ז"ל
2. ש'. ס'.
ע"י ב"כ עוה"ד יעקב סידי ס'.

פסק דין

האם חלה חזקת שיתוף נכסים על נכס הכולל דירת מגורים הבנויה על שתי חלקות שהועברו במתנה ובירושה לבעלה של התובעת במהלך נישואיהם, ואשר שימש את בני הזוג בחייהם המשותפים במשך כ- 50 שנים, וזאת שעה שהבעל נפטר והותיר אחריו צוואה לפיה הועברו מלוא זכויותיו לבנם המשותף.
זהו הסכסוך המצער אליו נדרשתי בגדרו בן מתדיין מול אימו בשאלת טיבו של הנכס.

א. רקע כללי והשתלשלות ההליכים:

1. התובעת הינה אימו של הנתבע מס' 2 (להלן: "הנתבע").
2. התובעת ואבי הנתבע, המנוח י'. ס'. ז"ל (להלן: "המנוח"), נישאו זל"ז בישראל ביום 8.08.1952.
3. מנישואי הצדדים נולדו לצדדים חמישה ילדים: ד' ילידת 1953, ח' ילידת 1954, א' ילידת 1956, ש' (הנתבע) יליד 1963 ו- ר' ילידת 1963 - כולם בגירים.
4. ביום 11.09.06 נפטר המנוח.
5. עובר לפטירתו, ביום 08.04.02, חתם המנוח על צוואה אשר פרטיה כדלהלן:

....”

2. את כל זכויותי בנכס המקרקעין בגוש 16693 חלקות 28, 29, 30, 31 בעפולה רח' (חלקות ידועות לפי תב"ע.....), אני מוריש לבני ש' ס'. נושא ת.ז. מס'

3. לאשתי, ש' ס'. נושאת ת.ז., הזכות להתגורר בדירתנו המשותפת הבנויה על הנכס האמור לעיל כל ימי חייה ולבני ש' ס'. לא תהיה זכות לפנותה מן הדירה ללא הסכמתה.

4. אם ישארו לי כספים כלשהם בשעת מותי, מלבד כספי הפיצויים המפורטים להלן בסעיף 5, יהיו לאשתי בלבד.

5. אם יגיעו זכויות לפיצויים בגין תאונת דרכים שארעה לי ב- (או בסמוך לכך), אני מצווה כי כספי הפיצויים יחולקו בחלקים שווים בין אשתי ש' שפרטיה לעיל לבין 4 בנותיי שפרטיהם להלן:

א. ד' ט' מ'

ב. ח' י' מ'

ג. א' כ' מ' ...

ד. ר'. י' מ'

(כל אחת מהן תירש 20% מכספים אלה)

6. אם חו"ח, בעת פטירתי בני או מי מבנותי לא יהיו בין החיים, אז חלקו של אותו ילד שלי יועבר לכל ילדיו בחלקים שווים ביניהם.

7. אם לבני ש' לא יהיו ילדים, כי אז, במקרה האמור בסעיף 5 לעיל, יועבר חלקו בעזבוני לאחיותיו בחלקים שווים ביניהן”.

6. ביום 20.11.06, כחודשיים לאחר פטירת המנוח, הגיש הנתבע (בנו של המנוח) בקשה למתן צו קיום צוואה אצל הרשם לענייני ירושה בנצרת (מס' תיק 8607).
ביום 04.12.06 הגישה התובעת התנגדות לבקשה למתן צו קיום צוואה.
משהוגשה התנגדות הועבר התיק לבית המשפט לענייני משפחה.

7. ביום 12.12.06 הגישה התובעת תביעה למתן פסק דין הצהרתי לפיו תוכרז כבעלים של מחצית מהזכויות בדירה המשותפת.

8. ביום 12.05.10 התקיים דיון בפני כב' המותב המנוח ז"ל, כב' השופטת נסרין בשארה-כרייני. במהלך הדיון הודיעו הצדדים כי הגיעו לעקרונות הסכם, אולם, כפי שיפורט בהמשך בהרחבה, עקרונות אלה לא אושרו באופן סופי ולא ניתן להם תוקף של פסק דין ע"י בית המשפט.

ב. טענות הצדדים:

טענות התובעת:

9. התובעת טוענת כי בתחילת נישואיהם התגוררו היא והמנוח בצריף בשיכון ממשלתי מס' ... ב בשכירות מעמידר.
- לימים מצאו הצדדים דירה באותו שיכון ברחוב הצדדים רכשו דירה זו בשנת 58' מהגב' ב' ז"ל, אך רשמו את הדירה ע"ש אביו של המנוח כיוון, שלטענתה, אביו של המנוח התנה את מגוריו עימם בכך שהדירה תירשם על שמו.
- שנה מאוחר יותר רכשו התובעת והמנוח את הדירה הצמודה לה ואיחדו את שתי הדירות לדירה אחת. התובעת מדגישה כי היא והמנוח רכשו את הדירה מכספיהם המשותפים, ודירה זו נרשמה רק מטעמי כבוד, עפ"י הנוהג הקיים בעדה התימנית, ע"ש אביו של המנוח.
10. במהלך החיים המשותפים הם הוסיפו תוספות לדירה. עוד בשנת 1966 הוסף חדר גדול, שירותים ומקלחת, חדר כביסה וכיוצ"ב. עוד טוענת כי הם בנו מטבח גדול עם פינת אוכל מרווחת וזאת מימנו מתוך הכספים המשותפים, לרבות חלק מהכספים שקיבלה התובעת מתאונה שעברה בשנת 87'. במסגרת השיפוץ, התובעת והמנוח החליפו ריצוף בדירה, דלתות, והוסיפו מטבח עם ארונות גדולים וחדשים. כמו כן, התובעת והמנוח לקחו הלוואה להחלפת רעפים ושיפוץ שעשו בדירה.
11. לטענתה כל חייה עבדה והכניסה כספים למשק הבית המשותף של הצדדים. כספים אלו מימנו את הבניה והשיפוצים שערכו בדירה ותרמו להשבחת הנכס. כמו כן, הצדדים שילמו דמי היוון וחכירה על הנכס.
12. נוסף על כך, טוענת התובעת כי במהלך כל השנים, הרגיל המנוח את הנתבע לכך שהוא תמיד תומך בו כלכלית ומחלץ אותו מחובות כספיים שהיו לו.
- לטענתה, הנתבע מעולם לא הסתדר בזכות עצמו ומעולם לא היה עצמאי מבחינה כלכלית. בהיותו בן יחיד, קיים עימו המנוח מערכת יחסים מיוחדת ושונה ממערכות היחסים שקיים עם הבנות האחרות של בני הזוג. המנוח והתובעת עזרו לנתבע לרכוש דירה ואף רכשו לו רכב חדש לשימוש הבלעדי. לטענתה, הרכב נקנה בלחצו של הנתבע על המנוח תוך שימוש בזכותה של התובעת שהנה נכה לקצבת ניידות, ותוך הבטחה של הנתבע שיעמוד לרשותה של התובעת כנהג, כשלמעשה הבטחה זו לא קוימה.
- עוד טוענת כי היא והמנוח עזרו לנתבע בהקמת עסק, במימון הליכים משפטיים, ואף דאגו לכסות את חובותיו.
13. לאור העובדה כי הנתבע הגיש בקשה לקיום הצוואה של המנוח, יש צורך בהכרעה שיפוטית בדבר זכויותיה של התובעת בנכס, אשר כאמור הוריש המנוח לבנו הנתבע בצוואתו.

14. התובעת טוענת כי לאור הלכת השיתוף החלה על המקרה דנן, היא הבעלים של מחצית מהזכויות בדירה המאוחדת, וזאת למרות שבאופן פורמאלי דירה זו נרשמה ע"ש המנוח בלבד. בנוסף לגידול חמשת לדי הצדדים, עבדה התובעת במהלך החיים המשותפים ותרמה תרומה כלכלית למאמץ המשותף, לרבות רכישת הדירה, שיפוצה והרחבתה.

טענות הנתבע:

15. הנתבע טוען כי בשנת 1949 עלה סבו מתימן לישראל. סבו הביא עימו לישראל רכוש רב לרבות כסף וזהב.

לאחר נישואיהם, עברו הוריו להתגורר בביתו של הסב (צריף אותו שכר הסב ובו התגורר עוד בטרם נישאו בני הזוג).

בשנת 1958 רכש הסב מחברת עמידר שטח אדמה ב עליו שכן בית המגורים צמוד קרקע, ובבית זה עבר להתגורר יחד עם בנו וכלתו- המנוח והתובעת. לטענתו, שטח האדמה נרכש ע"י סבו ונרשם על שמו, שכן למנוח ולתובעת לא היו כספים לרכוש בית מגורים משלהם, וכל הכספים ששימשו לרכישת הבית היו כספי הסב ולכן נרשם הנכס על שם הסב.

16. בשנת 1961 החליט הסב להרחיב את ביתו ומשכך רכש הוא את חלקת האדמה הסמוכה מהגב' ט'. ב'. הסב איחד את הבית ששכן בחלקה השנייה עם ביתו שלו, ויצר בית מגורים מאוחד משני הבתים ששכנו במגרשים קודם לכן. יצוין, כי בעוד שהחלקה השנייה נרכשה ע"י הסב ומכספיו, הביע הסב את רצונו שהחלקה המאוחדת כולה תעבור לאחר מותו למנוח. כדי למנוע מחלוקות, רשם הסב את החלקה השנייה ע"ש המנוח.

17. הסב, המנוח והתובעת המשיכו להתגורר בנכס עד לשנת 1967, עת הלך הסב לעולמו מבלי שהוא מותיר אחריו צוואה. לאחר מות הסב המשיכו התובעת והמנוח להתגורר בבית הסב.

18. בשנת 1971 הסתלק אחיו של המנוח מזכויותיו כיורש בנכס לטובת המנוח, והזכויות בחלקה הראשונה הועברו בירושה למנוח.

19. הנתבע מציין כי הבית לא נרכש ולא הגיע לידי המנוח תוך מאמץ משותף של המנוח והתובעת, ולכן אינו מהווה חלק מנכסיהם המשותפים של המנוח והתובעת עליהם חלה חזקת השיתוף.

20. בהמשך מתאר הנתבע את חיי הנישואין של הוריו. לטענתו, במשך רוב רובן של שנות נישואי המנוח והתובעת היו יחסיהם מעורערים, והשניים הרבו להתווכח על דברים

זניחים יותר ופחות. פעמים רבות שקלו בני הזוג להתגרש, אך לבסוף נרתעו מכך בשל חששם מפירוק המשפחה.

21. עוד טוען כי לאחר שעבר המנוח תאונת דרכים בשנת 2000 לא מש הנתבע ממיטת חוליו וסייע לו בכל מה שנדרש. לעומת זאת, התובעת לא סייעה בידו כלל, התעלמה ממנו ואף מיעטה לבקרו. אף מששב המנוח לביתו לשם החלמה, לא סייעה בידו התובעת, ולכן נאלץ המנוח להסתייע בסייעת ממט"ב. זאת ועוד, התובעת החלה לנהוג באלימות מילולית ופיסית כלפי המנוח תוך שהיא מגדפת אותו אף בנוכחות צדדים שלישיים.

22. ביום ... קיבל המנוח לידיו סך של 165,000 ₪, כספי הפיצויים בגין התאונה אותו עבר. לאחר שניסיונות התובעת לכפות על המנוח להעביר לידיה את כספי הפיצויים לא צלחו, ניסתה התובעת להרחיק את המנוח מביתו. כך, ביום ... יזמה התובעת תלונת סרק כנגד המנוח במשטרה תוך שהיא מעלילה עליו כי נהג כלפיה באלימות. בעקבות תלונתה הורחק המנוח מהבית למשך שבוע ימים.

23. הנתבע טוען כי כפועל יוצא ממערכת היחסים המעוררת בין המנוח לתובעת, התקיימה הפרדה רכושית מלאה ביניהם. כלל הוצאות משק הבית וההוצאות השוטפות (לרבות דמי ההיוון והחכירה) הוצאו ע"י המנוח ומכספיו. לטענתו, לבני הזוג מעולם לא היה חשבון בנק משותף. התובעת, לעומת זאת, הועסקה במשך שנים ארוכות במשק בית והשתכרה כספים רבים, חסכה בחשבונה האישי כ- 300,000 ₪ - כפי משכורת, קצבאות, פיצויים וכספי ביטוח - אותם סירבה מאז ומעולם להכניס למשק הבית המשותף. התובעת לא הכניסה ולו אגורה שחוקה במשך השנים להוצאות השוטפות בבית, לא כל שכן, לשיפוצים בו או לרכישתו מלכתחילה.

24. עוד טוען הנתבע כי מעולם לא התקיימה כוונת שיתוף ספציפית בנכס. המנוח מעולם לא התייחס אל זכויותיו בנכס כאל זכויות משותפות לבני הזוג. המנוח והתובעת אכן ערכו שיפוצים והשבחות בדירה, ועל כן, לכל היותר יכולה התובעת לנסות ולתבוע את קבלת מחצית שווי ההשבחה שבוצעה.

ג. המחלוקת:

25. סלע המחלוקת בין הצדדים הוא באשר לזכותה של התובעת למחצית חלקה בנכס הכולל שתי חלקות: חלקה ... וחלקה .., אשר הועברו למנוח האחת במתנה והשנייה בירושה, ועפ"י הצוואה שהותיר אחריו אמורות מלוא הזכויות בנכס לעבור לנתבע.

26. התביעה מתמצית אפוא בהגדרת היקף העיזבון של המנוח.

1.ג. הטענה המקדמית – "עקרונות ההסכם" מיום 12.05.10:

27. ביום 12.05.10 התקיים דיון בפני כבוד המותב המנוח ז"ל, כבוד השופטת נסרין בשארה-כרייני.

במהלך הדיון הודיעו הצדדים כי הגיעו לעקרונות הסכם כדלקמן:
"הצוואה תקיים וההתנגדות לקיומה תידחה.
לתובעת תהיה הזכות להתגורר בדירה עד סוף ימי חייה ויאסר על הנתבע מס' 2 להפריע לה בכל דרך ובכל צורה.
יאסר על הנתבע מס' 2 לעשות כל שינוי פיזי או תכנוני בבית ובשטח עליו הוא בנוי, לרבות עבודות בניה או הצבת קרוואן.
במקרה והתובעת תשהה בבית אבות, תהיה לה הזכות להמשיך ולהשכיר את הבית בשכירות חופשית כדי לממן את הוצאות בית האבות.
במקרה זה תהיה לנתבע מס' 2 האפשרות לנצל את זכויות הבניה, ובלבד שהדבר לא יפגע בדמי השכירות שאמורים להיות משולמים לתובעת בגין השכרת הבית.
הצדדים ידונו ויתייחסו בהסכם המפורט שיושג לגבי אפשרות שהנתבע ישכור את הבית, ובלבד שיובטח תשלום דמי השכירות על ידי ערבויות מתאימות.
הצדדים יגישו הסכם מפורט לאישור בית המשפט וזאת בתוך 30 יום מהיום".

בהחלטת כבוד המותב המנוח מאותו יום נקבע כי הצדדים יגישו הסכם בתוך 30 יום, ועם אישור ההסכם ומתן תוקף של פסק דין יינתן צו קיום צוואה.

28. מאז הדיון הוגשו מס' בקשות למתן אורכה לניהול מו"מ, ובהחלטת כבוד המותב המנוח ז"ל מיום 07.09.10 נקבע: "אם לא יוגש הסכם עד ליום 12.10.10, יאושרו ההסכמות שפורטו בפרוטוקול הדיון מיום 12.5.10 ויקבלו תוקף של פסק דין...".

29. בסעיפים 29-33 לתצהיר עדותו הראשית מציין הנתבע כי קיים את עקרונות ההסכם, לא ניצל את זכויות הבניה על הנכס, ולא הציב קרוואן, תוך נזק כלכלי עצום שכן הוא נדרש לשלם סכומים למגוריו עת יכול לגור במחצית הנכס אשר יועבר לבעלותו בין אם תתקבל התביעה ובין אם לאו.

30. למצער, כבוד השופטת נסרין בשארה כרייני ז"ל נפטרה, טרם הספיקה ליתן תוקף של פסק דין לעקרונות ההסכם. ברם, לטענת הנתבע, עובדה זאת, אינה גורעת מתוקפן של ההסכמות.

31. עוד מוסיף הנתבע כי כל כוונת אחיותיו ואימו הייתה להרחיקו מהרכוש שהוקנה לו במסגרת הצוואה. הנתבע הסכים לכך, ולטענתו שינה את מצבו לרעה, נגרמו לו נזקים, וכיום חפצה אימו (התובעת) להותירו עם נזק ותוך התעלמות מההסכמות אליהן הגיעו.

32. יצוין כי בתיק זה נדחו מספר דיונים מהטעם כי הליך המו"מ טרם מוצה וכן מנסיבות אישיות של ב"כ הצדדים ושל התובעת עצמה.

בישיבות קדם המשפט שהתקיימו לפני ביום 20.03.13 וביום 30.12.13 טענה התובעת כי חזרה בה מעקרונות ההסכם וזאת בשל התנהגותו של הנתבע כלפיה.

בישיבה שהתקיימה ביום 20.03.13 טענה ב"כ התובעת (ראה עמ' 4 שורות 11-17):
"... ש' מעורב בהרבה מאוד חובות, הרצון שלו בלהגיע להסדר היה כדי לכסות את החובות. היא החליטה לוותר על הזכות תמורת שקט ושלווה. היא אמרה שלא רוצה להתמודד עם זה והליכים משפטיים. היא ציפתה שיהיה קשר ושהדבר הזה יעשה שקט ושלווה. היא רצתה שיהיה לה בן והיא אומרת "רגע שהוא השיג את מבוקשו, אין כלום". היא אומרת שהתנהגות מצידו מאוד קשה. ההסכם נזנח כל כולו. אלו עקרונות שצריך לטש להסכם ... בסופו של דבר לא התגבשו לכלל הסכם אז כיצד אפשרות לכפות עליה כעת את ההסכמה? ...".

דברים ברוח האמור נאמרו ע"י התובעת עצמה בדיון שהתקיים ביום 30.12.13, בנוכחות ארבעת בנותיה (ראה עמ' 6 שורות 20-13):

"אני ניסיתי בהתחלה לגשר בין הילדים שלי ואמרתי שהבן יכבד את זה וידבר ויהיו מלוכדים ויתרתי על הזכות שלי. ראיתי שזה לא קורה, ולא הולך הבן עומד בעמדתו ולא רוצה להשלים עם האחיות שלו להיות כמו משפחה, יום אחד הוא בא ואומר לי שהוא יתבע אותי, שאלתי על מה? הבן הזה התנהג כאילו מגיע לו הכל. אני מתקרבת ל 80, הוא לא ירים טלפון וישאל לשלומי, הוא לא מגיע לעזור לי. היום אני מתחרטת ומבקשת מבית המשפט סליחה שאני רוצה את הכסף שלי, את החצי שמגיע לי. היחסים ביני לבינו לבין האבא, חיינו 60 שנה יחד הכל התנהל כמו שצריך, האבא עבר תאונה ומאז החיים שלי הפכו לגיהנום בגלל הבן שלי, כאשר לא הסכמתי, זה בני הוא ירק לי, לכן לא הסכמתי לחתום שהכל יהיה על שמו. ...".

ובהמשך טוענת ב"כ התובעת (עמ' 7 שורה 4): "הווייתור נבע מתוך הסיבה להחיות את המשפחה מחדש".

גם אחת האחיות העלתה את החשש לביטחונה הכלכלי של התובעת והעדר כספים לכיסוי הוצאותיה בזקנתה, לאור הויתור על זכויותיה בנכס.

33. בישיבת ההוכחות שהתקיימה ביום 11.02.14 נחקרה התובעת אודות חזרתה מעקרונות ההסכם (ראה עמ' 18 שורות 10-21):

"ש. זה נכון שעו"ד א' ממלאה אחר רצונותייך?

ת. כן.

ש. וכשהיא פונה לבית המשפט בבקשה לאשר הסכם את עומדת מאחורי זה

ת. כן.

ש. זה נכון שמאז שערכתם את ההסכם הדיוני שהיה אצל השופטת המנוחה, הסכם עקרונות, זה נכון שניתנו לבית המשפט עקרונות ההסכם ש' לא ניצל שום דבר מזכויות הבניה על הקרקע?

ת. היה בבית המשפט הסכם שאני אפילו ניסיתי לעשות אותו, שהוא לא יתקרב אליי עד יומי האחרון ושהוא לא יבוא ויפריע לי ויזיק לי והסכמתי כדי לגשר בינו לבין האחיות שלו שיעשה שלום ובית המשפט הסכים. קרה מה שקרה.

ש. ואת התחרטת?

ת. אני התחרטתי כי הוא עם הנייר (מנופפת עם נייר) אני אתבע אותך בבית המשפט אם לא תממשי את ההסכם".

בהמשך, נשאלה התובעת אודות טענתה של באת – כוחה לפיה הנתבע "השיג את מבוקשו" והעידה (ראה עמ' 19 שורות 3-5):

"ש. אם כך בואי תסבירי לי מה הכוונה ששי השיג את מבוקשו בהסכם, הוא לא מתקרב אליך, הוא לא מקבל שום דבר מהבית, הוא מתיר לך לגור בבית, איך הוא פותר את הבעיה של החובות שלו?
ת. כשאני אמות שייקח את החלק שלו, כשאני בחיים שלא יתקרב אליי".

34. לאחר ששקלתי את טענות הצדדים, הגעתי למסקנה כי יש לקבל את טענות התובעת בעניין זכותה לחזור בה מעקרונות ההסכם, אשר בסופו של יום לא "הבשיל" לכדי הסכם כולל, לא אושר, ולא ניתן לו תוקף של פסק דין.

35. הסכם העקרונות דרש ירידה לפרטים מהותיים וחיוניים על מנת לעמוד ביסוד המסוימות המספקת ולהשתכלל לכדי חוזה משפטי מחייב, פעולה שלא נסתייעה בידי הצדדים, חרף ניהול המו"מ הממושך.

36. במרוצת השנים לא גובש הסכם כולל באשמת שני הצדדים. חלוף הזמן אפשר לתובעת להרהר מחדש לגבי נכונותה להתחייב להסכם העקרונות כאשר לטענתה, כל המטרה שלשלמה חתרה לגיבושו לא התקיימה עוד, וזאת נוכח יחסיה העכורים עם הנתבע והעובדה כי הלה אינו מתחבר לאחיותיו ובסופו של דבר לא הושגה לכידות במשפחה.

37. למעלה מן הנדרש, אציין כי אף איני מוצאת שהתנערות התובעת מהסכם העקרונות עולה כדי חוסר תום לב שכן צד רשאי לפרוש ממו"מ בשלב מתקדם בהצגת צידוק /עילה עניינים לכך (ראה ע"א 2071/99 פנטי נ' יצהרי, פ"ד נה (5) 721).
38. בנוסף, תוקפו של ההסכם הותנה באישור בית משפט, ועל כן משלא ניתן אישור כאמור, טרם השתכללו יחסים משפטיים מחייבים.
39. עוד אוסיף כי ספק בעיני אם פסק הדין שהיה נותן תוקף להסכם העקרונות היה עומד על תילו בשל העדר פרטים שהיו צריכים להיות מושלמים על בסיס העקרונות וכן העובדה כי ההסכמות לא השתכללו לכדי הסכם מוגמר ולא נחתמו ע"י בעלי הדין.
40. אשר לטענת ההסתמכות על ההסכמות, איני מקלה ראש בעובדה זו, אך בנסיבות גם לנתבע יש חלק לא מבוטל בהימשכות הליך המו"מ ובדחיית הדיונים, ואם סבר בטעות שבידו הסכם בר אכיפה, אין אלא להצר על כך.

2.ג. גולת הכותרת - הנכס: הגורם שמימן את רכישת הנכס:

41. הנכס עליו נסובה המחלוקת בין הצדדים בנוי על 2 חלקות: חלקה .. וחלקה
אין חולק כי נכס זה בכללותו התקבל בירושה ובמתנה מאת הסב למנוח. אחת המחלוקות, היא מי רכש את החלקות הנ"ל – האם הסב כטענת הנתבע, או שמא המנוח ואשתו התובעת כטענתה. לצורך כך יש לבחון את השתלשלות הליכי רכישת הנכס.
42. בשנת 1958 נרכש מחברת עמידר שטח אדמה ב ..., אשר הוגדר בהסכם כ-"דירה מס' .. שבמבנה מס' ..", זוהי חלקה .. (להלן: "החלקה הראשונה").
יודגש, כי עפ"י ההסכם בין הסב לבין חברת עמידר, אשר צורף כנספח ב' לתצהיר עדות ראשית של הנתבע, נרשם שטח האדמה ע"ש סבו מר ס'. ח'. ס' ז"ל.
כמו כן, אין מחלוקת כי בדירה התגוררו התובעת והמנוח יחד עם הסב.
43. בחודש נובמבר שנת 1958 נרכשה חלקה נוספת, היא חלקה .., מהגב' ב' (להלן: "החלקה השנייה"). חלקה זו נרשמה ע"ש המנוח.
לטענת הנתבע, גם חלקה זו נרכשה מכספי הסב, ואולם, הוא הביע את רצונו שהנכס כולו יעבור לאחר מותו למנוח, וכדי למנוע מחלוקות רשם חלקה זו ע"ש המנוח.
44. הסב נפטר ביום 09.05.67 מבלי שהוא מותיר אחריו צוואה.
45. ביום 19.01.71 הסתלק אחיו של המנוח, מר ס' ס' ז"ל, מזכויותיו כיורש בנכס לטובת אחיו, הוא המנוח. לתצהיר עדות ראשית של הנתבע צורף הצהרת ויתור נוטריונית שנחתמה ע"י אחיו של המנוח משנת 71' (נספח ג' לתצהיר).

46. ביום 28.03.71 ניתן צו ירושה (בעקבות בקשה למתן צו ירושה שהגיש המנוח) לפיו היות ואחיו של המנוח הסתלק מחלקו בעיזבון ללא תמורה לטובת אחיו המנוח, הרי שעזבונו של הסב עבר בשלמות ע"ש המנוח.

47. בעוד התובעת טוענת כי היא ובעלה המנוח רכשו את שתי החלקות ואיחדו אותן לדירה אחת, הרי שהנתבע טוען כי חלקות אלו נקנו ונרכשו ע"י סבו, אשר היה "יהודי אמיד בתימן, הביא עמו לישראל רכוש רב, לרבות כסף וזהב..." (ראה סעיף 6 א' לתצהיר עדות ראשית של הנתבע).

48. בכתב התביעה מציינת התובעת כי הסב היה אדם מסורתי מהעדה התימנית, ועפ"י הקוד התרבותי בעדה זו, ראש המשפחה הוא אדם שכל המשפחה רוכשת לו כבוד רב, ולפיכך התובעת ובעלה המנוח רשמו את יחידת הדיור הראשונה על שמו של הסב. לטענתה, הסב לא שילם מאומה למען רכישת הדירה הנ"ל. התובעת ובעלה המנוח שילמו את המשכנתא על הדירה במהלך החיים המשותפים והם אלו שמימנו את התוספות והשיפוצים שנערכו בדירה.

49. בישיבת ההוכחות שהתקיימה ביום 11.02.14 נחקרה התובעת אודות רכישת החלקות. בתחילה העידה כי שתי החלקות נרכשו על ידה וע"י המנוח משתי האחיות: "... חלקה אחת קנינו מאחות, אני ובעלי, ואחרי שהלכה אחותה השנייה קנינו את החלקה השנייה" (ראה עמ' 12 שורות 15-16 וכן שורות 17-18).

בהמשך, תיקנה את עצמה וציינה כי הדירה הראשונה נקנתה מעמידר, ואולם עמדה על כך ששתי החלקות נקנו מהכספים המשותפים של בני הזוג (ראה עמ' 12 שורות 22-30 וכן בהמשך עמ' 13 שורות 6-1):

"ש. את אומרת שקנו משתי אחיות, אני מראה לך את נספח ב' שצירפתי מעמידר היא זו שמכרה חלקה אחת, את החלקה הראשונה, זה כתוב בחוזה.

ת. זה נכון, אתה צודק, חלקה ראשונה הייתה קנויה מעמידר.

ש. זאת אומרת לא מאחות אחת אלא מעמידר

ת. לא, אנחנו קנינו את הדירה הראשונה מעמידר, חמי אמר אני לא אזוז מכאן אם לא תרשמו את הבית על שמי, כמנהג העדה התימנית, אמרתי למה לא. אני נתתי בהם אמון עד עיוור.

ש. ממי נקנה?

ת. מעמידר.

ש. זאת אומרת שזה לא נקנה מאחת האחיות?

ת. אני מסבירה שהיו שתי אחיות, האחת בחדר וחצי והשנייה בחדר וחצי והן שכרו מעמידר, אנחנו ביקשנו מאיפה נקנה, אמרו לנו לא, הם עברו לרמת גן והפנו אותנו לעמידר.

ש. עמידר מכרה לאבא שלך בעלך

ת. לא.

ש. אני צירפתי העתק של החוזה

ת. לא, אנו מוכנה להישבע במכונת אמת שזה מכספיונו."

וכן בהמשך, בעמ' 19 שורות 9-6 העידה התובעת:

"ש. אז את טועה. את יכולה להוכיח לי בבדל של ראיה, פרט לאמירות בעלמא,

שנכס כלשהוא מהנכסים נרכש מהכספים המשותפים?

ת. כולם מהכספים המשותפים. אני לא יכולה להוכיח כי האמנתי להם בעיוור,

לסבא שלהם ולאבא שלהם. בן כזה היה בא לקראתי, לזקנה לסוף ימיה. אני

עוד יכולה להאמין לו."

50. בהמשך נחקרה התובעת אודות המקורות הכספיים, אשר לטענתה, שימשו לרכישת הנכס. בחקירתה העידה כי בעלה המנוח החל לעבוד בשנת '53 בקיבוץ ..., ואף אישרה כי בשנת '58, כאשר רכשו את החלקה, המשיך המנוח לעבוד בקיבוץ (ראה עמ' 13 שורות 11-18).

עוד העידה כי גם היא עבדה "אני כן עבדתי. אחרי החתונה אנשים הלכו לירח דבש, אני הלכתי לעבוד ביום ראשון לאחר החתונה שהייתה ביום חמישי" (ראה עמ' 13 שורות 20-21).

התובעת הכחישה את הטענה כי אביו של המנוח היה צורף וכי היה לו כסף רב לרכוש את הדירה (ראה עמ' 13 שורות 22-30):

"ש. נכון שחמדך היה סוחר אמיד בתימן והביא איתו כסף?

ת. לא.

ש. הוא היה צורף?

ת. לא נכון. ש' נולד פה, אני חייתי עם חמי מ- '52 עד '67, הוא היה כמו אבא שלי, היה מספר את כל תולדות חייו, הוא סיפר לי שהוא עבד בכל מיני עבודות מזדמנות בתימן, אם זה לרקום, לעשות נעליים, אני מוכנה להיבדק על ידי מכונת אמת. ..."

51. יצוין, כי אף אחד מהצדדים לא הוכיח באמצעות ראיות פוזיטיביות בכספי מי נרכשו החלקות. מחד, טוענת התובעת כי היא ובעלה המנוח עבדו ורכשו את החלקות מכספם, ואפילו ללא צורך בנטילת משכנתא (עמ' 14 ש' 4-1). מאידך, טוען הנתבע כי החלקות נרכשו ע"י סבו, אשר לטענתו היה אמיד והביא איתו כסף רב מתימן, בעוד להוריו לא היו כספים לרכוש בית משלהם.

52. בנסיבות אלה, אין מנוס מלבחון האם חלה דוקטרינת שיתוף בנכסים בין בני הזוג ללא קשר לשאלה מי מביניהם מימן ו/או השקיע יותר כספים ברכישת הנכס.

ג.3. דיון - תחולת דוקטרינת שיתוף הנכסים בין בני זוג:

53. התובעת ובעלה המנוח נישאו זל"ז בחודש אוגוסט 1952, לפני היכנסו לתחולה של חוק איזון המשאבים מכוח **חוק יחסי ממון בין בני זוג**, התשל"ג-1973, ועל כן המשטר החל עליהם הינו "חזקת השיתוף".
54. דוקטרינת שיתוף הנכסים, במהותה, התייחסה, בעיקרה, לנכסים שהצטברו במהלך הנישואין, וזאת על בסיס שיתוף בין בני הזוג, המתבטא בהסכמה לשיוויון ביניהם, כאשר הם מנהלים אורח חיים תקין ומשקיעים מאמץ משותף, ממנו נובע כי כל מה שנוצר במהלך הנישואין, הוא משותף לבני הזוג בחלקים שווים, ללא קשר לשאלה מי מהם עבד יותר או השקיע יותר.
55. על פי חזקת השיתוף, חזקה על בני זוג, המנהלים אורח חיים תקין ומאמץ משותף, כי הרכוש שנצבר מצוי בבעלותם המשותפת. זאת, אף אם הנכסים רשומים על שם בן הזוג האחד, או נמצאים בחזקתו הבלעדית (ע"א 3002/93 **בן צבי נ' סיטין**, פ"ד מט(3) 5, 15).
56. התנאי של "אורח חיים תקין" פורש בפסיקה בצמצום ונקבע כי לצורך הקמת חזקת השיתוף די במינימום של חיים משותפים תחת קורת גג אחת ללא קרע או פירוד ממשי (ע"א 234/80 **גדסי נ' גדסי** פ"ד ל"ו (2) 645). ואף אם מערכת היחסים איננה טובה עצם ניהול משק בית משותף מצביע על חיי השיתוף (רע"א 964/92 **אורון נ' אורון** פ"ד מז (3) 778).
57. מרכיב "המאמץ המשותף" פורש באופן מרחיב כך שייכלל בו גם בן זוג שאינו עובד או מפרנס אך משקיע ממרצו בטיפוח משק הבית וגידול הילדים: "עם התפתחות ההלכה בדבר חזקת השיתוף בבית המשפט, הושם הדגש על הוכחת המאמץ המשותף של שני בני הזוג. מאמץ זה אינו חייב להיות כלכלי דווקא, ויכול שיהא מדובר אף בשיתוף במאמץ בגידול הילדים ובאחזקת הבית המשותף" (ע"א 1937/92 **קוטלר נ' קוטלר**, פ"ד מט(2), 233, עמ' 242-243).
58. אם כן, כאמור, החזקה בדבר השיתוף בזכויות נלמדת מאופיים של חיי הנישואין. יחד עם זאת, חזקה זו, המבוססת על הסכמתם המפורשת או המשתמעת של בני הזוג, ניתנת לסתירה. כדי לסתור את החזקה ולהוציא נכסים מסוימים מתחולתה של חזקת השיתוף, נדרשות ראיות כבדות משקל. הנטל הוא על הטוען לאי התקיימותה (ע"א 1915/91 **יעקובי נ' יעקובי**, מט(3) 529, 579; רע"א 964/92 **אורון נ' אורון**, פ"ד מז(3) 758, 763; א' רוזן-צבי, **יחסי ממון בין בני זוג**, 224-233).

59. מכאן, כפועל יוצא, היה ברור לאורך מרבית שנות יישום דוקטרינת שיתוף הנכסים, כי כאשר מדובר בנכס של אחד מבני הזוג לפני הנישואין, או נכס שהתקבל בירושה או במתנה במהלך הנישואין, אין מקום להחלטה וליישומה של דוקטרינת שיתוף הנכסים (ראה, לעניין זה, למשל, ע"א 595/69 אפטה נ' אפטה (1971), פ"ד כה(1) 561; ע"א 630/79 ליברמן נ' ליברמן (1981), פ"ד לה(4) 359).

60. ואולם, במרוצת השנים נקבע בפסקי דין שונים כי ניתן לכלול במסגרת דוקטרינת שיתוף הנכסים גם נכס שנרכש לפני הנישואין או שהתקבל במהלך הנישואין כתוצאה מירושה או ממתנה, וזאת כאשר מדובר בנישואים הרמוניים הנמשכים שנים רבות, ואז נטמע רכוש זה ברכוש המשותף (ראה, למשל, עמדתה של כבוד השופטת דליה דורנר, בע"א 1880/95 דרהם נ' דרהם, פ"ד נ(4) 865).

61. בפסק דין שניתן על ידי בית המשפט העליון בג"צ 8214/07 פלונית נ' פלוני (מיום 22.7.10 פורסם בנבו, להלן – "הלכת פלונית"), מנתחת כבוד השופטת עדנה ארבל את דוקטרינת שיתוף הנכסים, לצורך בדיקה האם מערכת בתי הדין הרבניים הפעילה אותה כדין, ובמסגרת זו היא מציינת את הדברים הבאים (בפסקאות 21-22):

"21. באשר להיקף הנכסים עליהם חלה חזקת השיתוף הרי שבוודאי נכללים בגדרה נכסים שנצברו על-ידי בני הזוג במהלך חייהם המשותפים. במסגרת זו נכללים גם נכסים עסקיים וגם זכויות סוציאליות הנובעות מעבודת בן הזוג במהלך חייו הנישואין, כגון פיצויי פיטורין, זכויות פנסיה ועוד ... כמו כן, נכסים שהיו בעבר מחוץ לחזקת השיתוף, כגון נכסים שניתנו במתנה או בירושה לאחד מבני הזוג, או שנרכשו על ידו לפני הנישואין, עשויים כיום להיכלל בחזקת השיתוף בהתאם לנסיבות המקרה ...

22. כאשר מדובר על נכסים חיצוניים, כגון נכסים שנצברו על-ידי אחד מבני הזוג לפני הנישואין, או הועברו אליו בירושה וכדומה, ההנחה היא כי אין החלה אוטומטית של הלכת השיתוף והדבר תלוי בנסיבותיו של המקרה. כך נפסק כי צדקת החלטה של הלכת השיתוף על נכסים חיצוניים מושפעת מאיכות יחסיהם של בני הזוג, ממשך הנישואים, מטיב הנכס מושא המחלוקת ומנסיבות נפילתו בחלקו של אחד מבני הזוג ...

"

62. מכאן, שגם לפי המגמה המרחיבה את דוקטרינת שיתוף הנכסים, אין משמעות הדבר היא כי באופן אוטומטי הנכס נשוא תיק זה הוא בבעלות משותפת של התובעת והמנוח, אלא

יש צורך בהוכחות על נסיבות מיוחדות של חייהם המשותפים המעידות על כוונת שיתוף הנובעת מאיכות יחסיהם של בני הזוג.

63. פרופ' שחר ליפשיץ, במאמרו המקיף "על נכסי עבר, על נכסי עתיד ועל הפילוסופיה שלחזקת השיתוף", משפטים לד (3), תשס"ח, עמ' 627 סוקר בהרחבה את השינויים ברצינאלשל חזקת השיתוף והתפתחותה בפסיקה, ולפיה הורחבה החזקה כך שתכלול אף נכסים שלא נרכשו במאמץ משותף כגון נכסי עבר. זאת, במיוחד בנישואין ארוכי טווח שאופיינו ביחסים תקינים.

"בתי המשפט כיום מקשים מאוד על האפשרות להוכיח כוונה נוגדת שיתוף ... הקשחת האפשרות לחרוג מהשיתוף מתרחשת גם במקרים שבהם ברור כי אחד הצדדים או אפילו שני בני הזוג לא התכוונו לכלול אותו בסל הנכסים המשותפים. בהתאם לכך, פסקי דין רבים מחילים את חזקת השיתוף גם אם אחד מבני הזוג התעקש על רישום לא שוויוני או על ניהול עצמאי של נכסי המשפחה ... יתר על כן: הנטייה בפסיקה המודרנית הנה להחיל את חזקת השיתוף גם במצבים שבהם נראה כי אף לא אחד מבני הזוג התכוון לכך. כך למשל, הוחלה חזקת השיתוף אפילו במקרים שבהם שני בני הזוג הקפידו על הפרדה גמורה בין ענייניהם הכלכליים... המהלכים הללו, כמכלול, מסמלים מצב שבו למרות התיוג הדיספוזיטיבי חזקת השיתוף נהפכת למעשה לדין מעין קוגנטי, שניתן להתגבר עליו אך באמצעות הסכם מפורש" (עמ' 697-695)

64. במאמרו, מתאר את המגמה המסתמנת אותה הוא מכנה, כמודל "קישורי של שיתוף זוגי":

"בני הזוג אינם חווים את עצמם רק כפרטים אוטונומיים אלא גם כחלק מיחידה משפחתית... בני הזוג מאבדים את התפיסה האינדיבידואליסטית הרגילה ומפתחים תחושה שיתופית. תחושה זו מטשטשת במקרים רבים את ההבחנה בין הטובה האישית לבין הטובה המשפחתית והיא מוליכה אנשים לפעול לטובת המשפחה כמכלול גם במחיר של הפסד "אישי"... הרציונאל הקישורי וההבחנה בין ההקשר המסחרי לבין ההקשר המשפחתי עשויים להסביר את המגמה המסתמנת להחלת חזקת השיתוף על נכסי עבר ונכסים פרטיים באופן כללי... בהקשר המשפחתי- ודאי כשמדובר בנישואים ארוכים, שרובם אופיינו ביחסים תקינים, התחושה שיתופית שכינינו "שלי-שלך, ושלך – שלי" מטשטשת את ההבחנה בין נכסים פרטיים לנכסים משותפים. מכיוון שכך, חיי משפחה מערבים דינאמיקה כלכלית שבמסגרתה בני הזוג ממזגים את הנכסים האישיים לתוך הקופה המשותפת, מסתמכים כלכלית על הנכסים האישיים של בני זוגם ולא רק על הנכסים המשפחתיים, ובמקרים רבים גם תורמים להשבתם או לתחזוקתם של הנכסים הללו. על רקע זה אני סבור כי מנקודת מבט קישורית, הניסיון של המודל הנורמטיבי לבחון לאחר שנים רבות של נישואים את המקור ההיסטורי של הנכסים השונים איננו הולם את האופי המיוחד של היחסים המשפחתיים." (עמ' 704-706).

65. פסיקת בית המשפט העליון הרחיבה את החלת חזקת השיתוף על נכסי עברובמיוחד על בית מגורים, כשמדובר בחיי נישואין ארוכים והרמוניים, הואיל ו"מתוך שבני הזוג היו איש בחברת רעותו שנים רבות "נטמעו" נכסיהם הפרטיים בנכסיהם המשותפים- נטמעו והיו לאחדים" (דברי כבוד השופט חשין בעניין עבאדה עמ' 704).

(בנוסף ראה האסמכתאות הבאות: ע"א 806/93 הדרי נ' הדרי, פ"ד מח (3) 685, ע"א 2280/91 אבולוף נ' אבולוף פ"ד מז (5), 596, ע"א 45/90 עבאדה נ' עבאדה, פ"ד מח (2), 77, רע"א 964/92 אורון נ' אורון, פ"ד מז (3), 758, וע"א 1937/92 קוטלר נ' קוטלר, פ"ד מט (2) 233).

והוא הדין לגבי מתנה או ירושה שקיבל צד במהלך הנישואין.

66. כבוד השופט רובינשטיין בבע"מ 5939/04 פלוני נ' פלוני, (ניתן ביום 8.9.04 פורסם בנבו) סיכם את התפתחות הפסיקה לאורך השנים בעניין חזקת השיתוף לגבי נכס חיצוני ובפרט דירת המגורים:

"באשר לדירת המגורים ומעמדה בהסדרים הממוניים בין בני זוג, נעה מטוטלת הפסיקה לאורך השנים, תוך מגמה כללית – הקונה לה שביתה – של ייחוס משקל לחיים משותפים רבי שנים בין בני זוג כמקנים שיתוף גם בדירת המגורים שנרכשה על ידי אחד מהם אף לפני הנישואין...

מהו אפוא שיעור הדברים? רוח העידן, פתיחת הדלתות לגישה שאינה פורמאלית בלבד הנאחזת ברישום הנכס, אלא בוחנת מצבים חברתיים ואישיים למהותם, מרחפת על פני הפסיקה מזה שנים באשר לשיתוף הנכסים גם לגבי נכסים שנרכשו לפני הנישואין, ובמיוחד דירת המגורים. ועם זאת, בין המנסחים את גישתם על בסיס רעיוני ערכי ובין המייסדים אותה על בסיס הסכמי, יסכימו לדידי למצער כי בסופו של יום אין מנוס מבדיקת נסיבותיו של כל מקרה לגופו כראוי...

... יש ביסוד הדברים צפייה להגינות ביחסים בין בני אדם בכלל – נגזרת של תום הלב החולש על המשפט הפרטי... ואכן, ככל שהתוכן המשותף שנוצר לקניין, ובוודאי לדירת המגורים של זוג ומשפחה, משמעותי יותר, וככל שהייתה שותפות נמשכת בחיי הנישואין ולה ביטויים מסוגים שונים, גם אם לא היו החיים הללו "גן של וורדים" בכל עת ובכל שעה, כן מצדיקה ההגינות כי תגבר ההתייחסות לחזקת השיתוף, במיוחד על נכס כמו דירת מגורים, קן המשפחה".

67. בבע"מ 1398/11 אלמונית נ' אלמוני (מיום 26.12.12 פורסם בנבו) נדונה שאלת שיתוף בדירת המגורים שהובאה לנישואין ע"י אחד מבני הזוג ונרשמה על שמו, וזאת מכוח הוראות סעיף 5(א) לחוק יחסי ממון. כבוד השופט דנציגר מחדד את האבחנה בין שני ההסדרים כדלקמן:

"מבלי להיכנס לכל ההבדלים הרעיוניים והפרקטיים שבין שני ההסדרים, חשוב לציין – לעניין דירת מגורים שנרכשה על ידי אחד מבני הזוג טרם

הנישואין – כי תחת משטר של חזקת שיתוף גישת הפסיקה נטתה לגמישות רבה והכירה ביתר קלות בטענת שיתוף בנכס "חיצוני" מכוח נישואין משותפים ארוכי שנים...באשר לבני זוג שחוק יחסי ממון חל עליהם, ולנוכח הוראת סעיף 5(א) לחוק, הודגש כי לשם הכרה בשיתוף בדירת מגורים שהובאה לנישואין על ידי אחד מבני הזוג, יש להראות נסיבות עובדתיות נוספות, מעבר לעצם קיומם של חיי נישואין משותפים ממושכים".

4.ג. יישום הדין על המקרה דנן:

68. הנתבע טען כי מחצית הנכס קיבל המנוח במתנה ואת מחציתו השנייה קיבל בירושה, ועל כן מדובר בנכס חיצוני אשר לא נצבר במהלך נישואי הצדדים כתוצאה ממאמץ משותף.
69. בסיכומיו בע"פ טען כי יש לעשות הבחנה בין ה"בית" לבין ה"נכס" (שכולל שתי חלקות .. ו- ... ובית שבנוי במחלקו הגדול על חלקה ..). לגבי מחצית מה"בית" הודה כי אכן קשה לו להתמודד עם טענות התובעת לגבי החלת חזקת השיתוף, ואולם, מחצית מה"נכס" הינו נכס חיצוני - חלקה 67 נתקבלה בירושה מהסב והועברה בירושה למנוח לאחר שאחיו של המנוח ויתר על חלקו בעיזבון לטובתו.
70. לטענתו חיי הוריו כזוג היו רצופים משברים ובתצהירו סקר דוגמאות שמעידות על כך. בנוסף, טען כי הוריו נקטו בהפרדה רכושית, כך למשל, נהגה התובעת בכספים שקיבלה בירושה מאחיה המנוח ככספיה בלבד, על מידת "שלי – שלי" ו- "שלך – שלך".
71. מכאן מסיק כי המנוח מעולם לא התייחס אל זכויותיו בנכס כאל זכויות משותפות, וכי התובעת מעולם לא הסתמכה על זכויות כלשהן בנכס וזאת מכיוון שהיה ברור לה שהנכס שייך לבעלה בלבד.
72. מנגד, טוענת התובעת כי הפיצול אינו נכון מבחינת המציאות המשפטית. לטענתה, הצדדים בחייהם לא התייחסו לחלקים מהנכס המסוים כנפרדים, והתייחסותם הייתה לנכס בכללותו.
73. לטענתה, הם גרו כזוג יחדיו בדירה המאוחדת בה הקימו את משפחתם וגידלו את חמשת ילדיהם. כזוג ראו בדירה המאוחדת כמקשה אחת משותפת לשניהם, באופן שזכויות המנוח שקיבל בירושה התערבבו בכלל הזכויות שצברו במשותף, ובכך הביעו את דעתם כי הנכס יהפוך למשותף. עוד טוענת כי המנוח מעולם לא ניסה להפריד את זכויותיו מזכויותיה, ומעולם לא טען כי אינה שותפה שלו בדירה זו או בחלקה.
74. אבחן את החלתה של חזקת השיתוף על הנכס לפי העובדות שאפרוש להלן.

אורך חיי הנישואין ומגורים משותפים בנכס במשך 50 שנה עד לפטירת המנוח -

75. התובעת והמנוח היו נשואים למעלה מ- 50 שנה, התגוררו יחדיו וניהלו משק בית משותף. כזוג גרו יחדיו בדירה המאוחדת בה הקימו את משפחתם וגידלו את חמשת ילדיהם.
76. במהלך חייהם המשותפים, שיפצו, הרחיבו והשביחו את הדירה המאוחדת.
77. לא הוכח כי המנוח טען אי פעם בפני התובעת שאינה שותפה שלו בדירה או בנכס בכללותו.
78. התובעת הודתה כי חייהם כזוג לא היו סוגים בשושנים, ובשנת 2005 חוותה התובעת את נחת זרועו של המנוח ובכדי להגן על עצמה פנתה לרשויות ע"מ להרחיק את המנוח מהבית. אולם, הם פתרו את המשבר ביניהם ולא נזקקו להתערבות של בית המשפט.
79. כדי לעמוד על היחסים ששררו בין בני הזוג, אני רואה לנכון להפנות לאירוע אלימות נטען מצד התובעת בעטיו הגישה ביום 21.08.05 בקשה למתן צו הגנה כנגד בעלה המנוח. בדיון שהתקיים במעמד צד אחד טענה התובעת כי היא סובלת מאלימות מילולית ופיסית. כן התלוננה כי המנוח מאיים עליה.
- ראוי לצטט דווקא מתשובתו של המנוח מתצהיר התשובה שהגיש לבקשה לצו הגנה, כמי שמעיד בעצמו על זוגיות של שלום וחברות עם התובעת מזה כ- 53 שנים.
- ואלה דבריו כהויותם: ".... המבקשת ואנוכי נשואים מזה כ- 53 שנים, אותן העברנו בשלום ובחברות (למעט עליות ומורדות, כמקובל אצל זוגות נשואים), כאשר אני מסייע ועוזר למבקשת בכל אשר היתה חפצה, ללא מריבות וללא משברים בינינו. ... " (ראה ס' 4 לתצהיר התשובה לצו ההגנה מיום 28.08.05).
- בדיון שהתקיים במעמד הצדדים הוסכם כי כל אחד מהצדדים מתחייב להפסיק כל התעללות או הטרדה מילולית או פיסית האחד כלפי השני. כמו כן, הוסכם כי התובעת והמנוח ימשיכו להתגורר יחדיו בביתם, בחדרים נפרדים, וכי ילדי הזוג יפעלו כדי לפתור את המחלוקות בין הצדדים בדרכי שלום.
80. התובעת העידה כי חיו כזוג יונים, והמשיכו לחיות ביחד על אף מצבו הקשה לאחר התאונה.
- והיא, שהתה ליד מיטת חוליו בבית החולים, בישלה, ניקתה ודאגה לכל מחסורו.
- (ראה עמ' 15 שורות 29-24 וכן בהמשך עמ' 16 שורות 30-1):
- "ש. זה נכון שהיחסים בינך לבין בעלך לא היו כל כך טובים בלשון המעטה?"**

ת. אני לא מאחלת לאף אב ואם. כאשר ש' נפל ... היינו זוג יונים, מאז שהתחתנו ועד לתאונה של בעלי, ואז ש' עשה לו שטיפת מח, גם תמכנו בשי כלכלית, הוצאנו אותו מהחובות שלו, גם עבד על אבא שלו שלא ישאיר שום דבר על השם שלי ועל השם של בעלי ואילץ אותו לקנות אוטו בגלל הנכות שקיבלתי ושהוא ישרת אותי. הוא לא שירת אותי במאומה ואם היה לוקח אותי לאיזה מקום היה עוז אותי, מסתובב לו איפה שהוא, ואני צריכה לחכות 5 שעות. ש. את קראת את התצהיר ששי הגיש לבית משפט, מפנה לסעיף 11, לגבי סכסוכים בינך לבינו. ש' טוען שאפילו שקלתם להתגרש. ת. לא נכון.

...

ש. נכון שבעלך נפצע בתאונת דרכים בשנת 2000

ת. נכון.

ש. נכון שהוא היה מאושפז 4 חודשים.

ת. כן ואני על ידו יום ולילה.

ש. ש' אומר שאת כמעט ולא היית בבית חולים?

ת. לא, אלוקים ישפוט אותך, אם יש ילדים כאלה שלא יוולדו. עוד השכנות

אמרו לי השתגעת את יום ולילה שם, מה קורה איתך?

ש. כשהוא הגיע מבית החולים הוא הסתייע בסייעת ממט"ב ואתה לא עזרת. כך

אומר שי

ת. נכון שהיתה סייעת ממט"ב אבל אני בישלתי וניקיתי.

וכן עמ' 17 שורות 4-8:

"ש. אומר ש' שחייתם שנים רבות כשני זרים תחת קורת גג אחת.

ת. לא, שקר.

81. מעדות הנתבע עולה כי בתקופה בה אביו המנוח עבר תאונה, הוא לא גר אצל הוריו, ועל כן אין באפשרותו לסתור את טענת התובעת כי טיפלה במנוח וסעדה אותו ביום יום.

82. מעדותה של התובעת התרשמתי כי היא והמנוח ניהלו אורח חיים תקין כבני זוג עד לתאונה בה נפגע המנוח בשנת 2000, שאז עקב מצבו הרפואי נתגלעו סכסוכים ביניהם, ואולם, הם המשיכו לחיות חיים משותפים תחת קורת גג אחת, ולא נפרדו זה מזה, עד לפטירתו בשנת 2006.

התנהגות בני הזוג – אורה כללית של מאמץ משותף:

83. התובעת השקיעה ממרצה בטיפוח משק הבית וגידול חמשת ילדיה. בנוסף לאמור, עבדה במהלך החיים המשותפים בעבודות משק בית ואילו המנוח עבד עד לפציעתו בתאונה בקיבוץ

84. בתצהיר עדותו הראשית טוען הנתבע כי לתובעת ולאביו המנוח מעולם לא היה חשבון בנק משותף, וכי התקיימה הפרדה רכושית מלאה בין אביו המנוח לבינה.

לטענתו, במשך השנים בהם עבדה התובעת במשק בית והשתכרה כספים רבים, ואף במהלך השנים בהם קיבלה קצבאות מהביטוח הלאומי, חסכה אותם בחשבון האישי על שמה בסך של כ- 300,000 ₪, אותם סירבה, להכניס למשק הבית המשותף. לתצהירו צירף דף פירוט תוכניות חיסכון מבנק הפועלים נכון ליום 16.10.06 ממנו עולה כי לתובעת חסכונות בשווי 257,000 ₪.

85. בנוסף טען כי התובעת לא הכניסה ולו אגורה שחוקה במשך השנים להוצאות השוטפות בבית, לא כל שכן לשיפוצים בו או לרכישתו מלכתחילה. כמו כן, טוען כי היא משכה מחשבוננו של אביו המנוח, ע"י שימוש ביפוי כוח, סך של כ- 15,000 ₪ וקיבלה בירושה מעיזבון אחיה ז"ל, במסגרת הסכם פשרה סך של 200,000 ₪ שהופקד בחשבונה.

86. בעניין זה נחקרה התובעת והעידה כדלהלן (ראה עמ' 14 שורות 27-30 ובהמשך עמ' 23-1):

”ש. את מסכימה איתי שי' ר' החזיקה עבורך בשנת 2006 סך של 280,000 ₪?

ת. שקר וכזב.

ש. נכון שזה הכסף שלך?

ת. הכסף מהפיצויים של הרגל שלי.

ש. זה לא כסף של בעלך המנוח?

ת. לא. בשום אופן. בשום פנים ואופן לא כסף של בעלי המנוח.

ש. ואת העברת את זה לי' ר' שתחזיק לך את זה

ת. כן, כי ש' היה מחטט בכל דבר, לא היה משאיר לי נייר.

ש. וזה נכון שכל הכספים שהיו על שמך הם שלך?

ת. נכון.

ש. וזה נכון שכל הכספים שהיו על שם בעלך המנוח הם של בעלך המנוח

ת. לא. היינו שותפים, הייתי הולכת ומוציאה, גם הוא. היה שותף לכל וגם אני שותפה לכל.

ש. את אומרת קודם שהכספים שלך...

ת. אני כשהתייעצתי עם בעלי אמרתי לו שהמאתיים אלף הזה נתתי לה חלק ולכל חמשת הילדים חלק, המאתיים אני רוצה שיהיו אצלי בחשבון שלי לביטחון שלי. ובעלי הסכים איתי.

ש. זה נכון שלך ולבעלך לא היה מעולם חשבון משותף?

ת. כן היה. רק לאחר התאונה ש' עבד על בעלי ואמר לו להחליף על השם שלך.

ש. איפה לך ולבעלך לכל אורך שנות הנישואין שלכם, פעם אחת היה חשבון משותף

ת. היה חשבון משותף. בבנק הפועלים בסניף עפולה.
 ש. זה אותו סניף שמשכת משם 15,000 ₪?
 ת. לא. אני לא משכתי אפילו אגורה שחוקה, אני זאת שדואגת ומצמצמת,
 עשיתי חישוב על כל גרוש.
 ש. אני מציג לך מסמך שהחשבון על שם י'
 ת. ב- 2005 הוא הכריח אותו לעשות חשבון על שמו ולא על שם שנינו. וקודם
 היה על שם שנינו.
 ש. זאת אומרת שאם אני אבקש צו מבית המשפט, בנק הפועלים יגיד שהיה
 חשבון משותף
 ת. כן.
 ש. את יכולה להראות לי איזה נייר
 ת. ש' לא השאיר לי שום נייר. היה מחטט כל דבר שהוא על שמנו קורע".

וכן בעמ' 17 שורות 15-21 :

"ש. את מסכימה איתי שאת המשכורת שלך, את הקצבאות שלך, פיצויים
 שלך, כספי הביטוח שלך, כל ההכנסות שלך יחד נכנסו לחשבון על שמך.
 ת. אני מסכימה שהיה לי חשבון בנפרד כי ביקשו ממני בביטוח לאומי שיהיה.
 אבל את הכסף הזה הוצאתי ועזרתי לילדים, ללמוד, קניית מצעים, קניית
 לילדים. החשבון על שמי מפני שרצו חשבון רק על שמי מהביטוח לאומי.
 עבדתי במשק בית. קניתי את הבשר והכל מה שצריך לבית, ומה שנשאר ...
 ש. אבל הכל נכנס לחשבון שלך וזה היה שלך
 ת. הכל היה של שנינו".

87. בעדותה הכחישה התובעת את טענת הנתבע כי כל צד ניהל את כספיו בנפרד, לטענתה,
 היה חשבון בנק משותף ורק כספי הפיצויים שקיבלה בגין נכותה ברגלה הופקדו בהסכמת
 המנוח בחשבון נפרד כביטחון עבורה.

88. התובעת לא הציגה כל אסמכתא לקיומו של חשבון בנק משותף עם המנוח.

89. גם אם אצא מתוך נקודת הנחה, כטענת הנתבע, כי לתובעת ולמנוח לא היה מעולם חשבון
 בנק משותף, הגם שטענה זו לא הוכחה כלל וככל ואין בה כשלעצמה כדי להעיד על כוונה
 להפרדה רכושית בין הצדדים (ראה ע"א 686/85 מערבי נ' מערבי, פ"ד מ(2), 631, 636-
 637),

הרי שאין באמור כדי לפגום בעדותה של התובעת כי דאגה במהלך החיים המשותפים
 לפרנסת ולכלכלת משק הבית המשותף.
 ומהימנות עלי מילותיה - "הכול היה של שנינו".

השיפוצים שנעשו בדירה שמומנו ע"י שני בני הזוג:

90. בכתבי הטענות ציינה התובעת כי במהלך החיים המשותפים הוסיפו ביחד תוספות לדירה. עוד בשנת 1996 הוסף חדר גדול, שירותים, מקלחת וחדר כביסה. התובעת והמנוח בנו מטבח גדול עם פינת אוכל מרווחת וזאת מימנו מתוך הכספים המשותפים, לרבות חלק מהכספים שקיבלה התובעת מתאונה שעברה בשנת 87'. במסגרת השיפוץ, החליפו ריצוף בדירה, דלתות, והוסיפו מטבח עם ארונות גדולים וחדשים. כמו כן, נטלו ביחד הלוואה להחלפת רעפים בשנת 81'. עוד מציינת כי החיבור לחשמל וההתנהלות מול הרשויות נעשו כל השנים על ידה.

91. בכתב ההגנה (סעיף 6 י') מודה הנתבע כי התובעת והמנוח לקחו משכנתא בסך של 7,000 ₪ בשנת 81' לצורך סיוע במימון שיפוץ גג.

92. בעניין זה נחקרה הנתבע והעיד כדלהלן (ראה עמ' 20 שורות 15-3):

"ש. זאת אומרת שמשנת 81 אמא ואבא גרים באותו מקום עד פטירת אביך

ת. כל הזמן גרו יחד.

ש. נערכו שיפוצים במהלך התקופה הזאת?

ת. כן.

ש. ידוע לך שההורים לקחו משכנתא משותפת שנרשמה, על שם ס' י'וש'?

ת. נכון. לשיפוץ הגג. מציג אישור קבלות של השיפוץ של הגג שהעלות שקולה לגובה המשכנתא.

ש. המשכנתא הייתה בשנת 81 על סכום של 7,000 ₪ ?

ת. נכון.

ש. אתה טוען שעלות שיפוץ הגג עלתה 6,800 ₪ ?

ת. כן.

ש. נכון שנעשה חיבור בין שתי היחידות ונבנה מטבח

ת. הוקם הגג ב- 81 מטבח בשנת 87, זה הכל, זה מה שנעשה שם, כל השאר היה בחייו של הסבא".

93. מהאמור עולה כי אין חולק שהתובעת והמנוח נטלו ביחד משכנתא לשיפוץ הגג וכן מימנו ביחד את השיפוצים בדירה, וזאת לשם שיפור איכות חיי המשפחה. שיפוץ הדירה במאמץ משותף מצביע על תפיסתה כנכס משותף.

הליכי הוצל"פ שהתנהלו כנגד הנתבע – מצג לגבי השיתוף בנכס:

94. לבקשת התובעת והמנוח למתן פסק דין הצהרתי במסגרת תיק הוצל"פ התנהל כנגד הנתבע שמספרו ניתנה החלטה מיום 07/11/2000 כדלהלן:

**“על פי הסכמת הצדדים (ראה הודעתם מיום 6/11/00), ניתן בזה פסק דין
הצהרתי ולפיו הבית ברחוב ב, על כל תכולתו הינו בבעלותם הבלעדית
של המבקשים ס' י' ת.ז. וס' ש' ת.ז.”**

95. החלטה זו מעידה לטענת התובעת כי הדירה הינה בבעלותה.

96. מנגד, טוען הנתבע כי החלטה זו ניתנה לבקשתם של התובעת והמנוח באשר למיטלטלין
שבדירת המגורים, עליהם ביקשו להגן מפני נושה שלו, שאין בה כל הודעה בדבר שיתוף
בנכס. כמו כן טוען כי רשם הוצל"פ אינו יכול לתת החלטה מחייבת לעניין זכויות בנכס.

97. בבקשה ובתצהיר שהוגשו מטעם התובעת והמנוח נרשם כדלקמן:
“ביום 20.07.99 ביקרו בביתנו ברחוב שתי פקידות מהוצל"פ במטרה לבצע עיקולים
ברישום שניתן בתיק הוצל"פ מס'”
וכן: “כל הרכוש, הנכסים, והחפצים שנמצאים בביתנו הנם בבעלותנו הבלעדית ...”
ולאחר מכן מפורטים כלל המיטלטלין שנמצאים בביתם.

98. הנתבע נחקר אודות המסמכים שצירף לתצהירו בהליכי הוצל"פ שהתנהלו נגדו (ראה
עדות הנתבע בעמ' 22 שורות 11-12 וכן שורות 18-30 ובהמשך עמ' 23 שורות 1-6):

**ש. מציגה בפניך החלטה מ- 7.11.00 בתיק הוצל"פ אחד שנפתח נגדך ששם
הורים שלך הגישו הודעה מוסכמת ובמסגרתה ניתן פס"ד הצהרתי לפי הבית
ברח' ב על כל תכולתו הם בבעלותם הבלעדית
ת. כן. זה נספח יא'. מדובר באותם תיקים של הוצל"פ.
ש. האם ההורים שלך ביקשו להצהיר על משהו שאינו נכון
ת. ההורים שלי רצו להצהיר על דבר אחד, לפי המסמך שהצגתי, הבקשה נועדה
כדי להסיר עיקולים. ...
ש. ההורים שלך פנו בהליך וביקשו פס"ד הצהרתי הם ביקשו להגן עליהם שלא
יפגעו ברכוש שלהם לאור החובות שלך ולא שלהם. היה צורך להגן על הרכוש
שלהם.
ת. הם רצו להגן על הטלוויזיה, על המקרר”.**

99. לטעמי, חשיבות ההצהרה נעוצה בעובדה כי התובעת והמנוח, כבני זוג, הגישו ביחד בקשה
משותפת בגדרה השתמשו במונח “ביתנו” ובמונח “למיטלטלין שבביתנו”, וזאת בלא
לעשות הבחנה בין חלקה 66 לחלקה 67 ואף לא ציינו את העובדה כי הבית ו/או הנכס
רשום פורמאלית ע"ש המנוח. שניהם התייחסו לנכס כמשותף כפי שכל תכולתו משותפת.
משום כך, נדחית טענת הנתבע כי יש לראות את השיתוף כמתייחס בצורה דווקנית
למיטלטלין שבביתם במשמעותה הצרה.

ד. סוף דבר:

100. מראיות ומעדויות בעלי הדין שוכנעתי כי התובעת והמנוח ראו בנכס בו נמצאת דירתם כמקשה אחת משותפת לשניהם. הגם שנכס זה נרשם רק ע"ש המנוח בדרך של ירושה ומתנה הרי שהוא נטמע ברכוש המשותף.

101. התובעת והמנוח גרו בדירה המאוחדת, והשתמשו בכל הנכס בו גידלו את חמשת ילדיהם. במהלך חייהם המשותפים, שיפצו, הרחיבו והשביחו את הנכס מכספיהם המשותפים ובמאמץ משותף. בנסיבות אלה, בקשת הנתבע לפצל בין שתי החלקות ולהחרגת אחת מהן כנכס חיצוני לא עולה בקנה אחד עם תפיסת בני הזוג את ייעודו של הנכס כמשפחתי על שתי חלקותיו ועם ההגינות הדורשת התייחסות לנכס כמקשה אחת.

102. אשר על כן, התביעה מתקבלת.
ניתן בזאת פסק דין הצהרתי לפיו התובעת, הגב' ס' ש', ת.ז., הינה הבעלים של מחצית מזכויות הבעלות ו/או החכירה בדירה ברחוב ב....., הידועה כגוש, חלקות (הידועות לפי תב"ע.....).

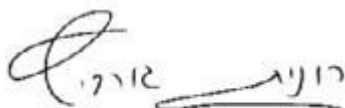
104. צוואת המנוח י" ס' ז"ל מיום 8.4.02 תקויים בכפוף לפסק דין ההצהרתי. פסיקתא תינתן בנפרד.

105. בנסיבות, הנתבע יישא בהוצאות ושכ"ט עוה"ד לטובת התובעת בסכום של 40,000 ₪. ההוצאות ישולמו תוך 60 יום ולא יישאו הפרשי ריבית והצמדה עד למלוא פירעונם.

מותר לפרסום ללא פרטים מזהים.

המזכירות תמציא העתק מפסק הדין לב"כ הצדדים בזואר ותסגור את כל התיקים שבכותרת.

ניתן היום, ט' אדר ב תשע"ד, 11 מרץ 2014, בהעדר הצדדים.

רונית גורביץ, שופטת

